

Rickul/Nuckö Hembygdsförenings Medlemsblad

Nr 4 December 2023 Årgång 31

Prästgården vid Nuckö kyrka har fått en ansiktslyftning.

Foto: Ingegerd Lindström

Rickul/Nuckö Hembygdsförening

Adress Rickul/Nuckö Hembygdsförening
c/o Svea Johansson, Sundsvik 32,
155 91 NYKVARN

Organisationsnummer 802016-5232

PlusGiro 55 68 81 - 1

IBAN: SE34 9500 0099 6034 0556 8811

BIC: NDEASESS

E-post info@rnhf.se

Hemsida www.rnhf.se

Uppgifter för medlemsinloggning:

Användarnamn: **medlem**

Lösenord: **rnhf2008**

Föreningen finns även på Facebook

Ansvarig utgivare Ingegerd Lindström

Redaktör Hans Ekman e-post haek@telia.com

Redaktionsråd Lennart Ekman, Ingegerd Lindström och Martin Wiberg

Tryckt av Larsson Offsettryck, Linköping

Medlemsavgift 200:-, ungdomsmedlem (t.o.m. 25 år) 50:-

Annonspriser 1/1 sida 1200:-, 1/2 sida 700:-,

1/4 sida 500:-, 1/8 sida 250:-

Nästa manusstopp den 15 februari 2024

Styrelse

Ordförande

Ingegerd Lindström (Höbring), Levins gränd 3,
644 32 TORSHÄLLA, tfn 070-735 53 12,
e-post kokkas48@gmail.com

Vice ordförande

Carl-Axel Adelman (Rosta), Hästmossevägen 8,
147 71 GRÖDINGE, tfn 070-696 06 32,
e-post carl.adelman@telia.com

Sekreterare

Svea Johansson (Ölbäck), Sundsvik 32,
155 91 NYKVARN, tfn 070-538 15 51,
e-post to.svea.j@gmail.com

Kassör

Anneli Blomberg (Höbring), Skogsfruvägen 57,
762 61 RIMBO, tfn 073-684 34 62,
e-post anneli.rimbo@gmail.com

Ordinarie ledamöter

Mats Bruce (Ölbäck), Hedemora, Olstorp,
635 37 ÄRLA, tfn 070-831 92 42,
e-post mats.bruce@emateq.se

Jan Stussare (Norrby), Stråkvägen 4,
184 51 ÖSTERSKÄR, tfn 070-791 81 63,
e-post jan.stussare@gmail.com

Kaisa Wikström (Ölbäck), Rökerigränd 9, 3 tr,
172 70 SUNDBYBERG, tfn 073-049 20 49,
e-post kaisa.wikstrom48@hotmail.com

Suppleanter

Lis Callenmark (Ölbäck/Spithamn) Terrängvägen 89,
129 48 HÄGERSTEN, tfn 070-854 92 92,
e-post lis.callenmark@hotmail.com

Lena Melin (Spithamn), Västerängsvägen 20,
185 39 VAXHOLM, tfn 073-826 78 00,
e-post lenamelin@telia.com

Föreningens ändamål

(citat ur stadgarna paragraf 2)

"Rickul/Nuckö Hembygdsförening är en kultur-
förening för dem som har sina rötter i Rickul/
Nucköområdet i Estland, eller av andra orsaker
känner ett intresse för området och dess historia.

Föreningen skall

- värna om och levandegöra det estlands-
svenska kulturarvet från Estland och Sverige,
både i bevarandet av historien, i nuet och i
framtiden;
- vara kontaktorgan för Rickul/Nucköborna i
Sverige, samt informationsorgan i Sverige
och Estland;
- överföra till våra yngre de traditioner vi själva
mottagit och bevarat, samt idka annan här-
med förenlig verksamhet;
- bevara och förvalta föreningens fasta egen-
dom."

Innehåll

Ordföranden har ordet	3
Nyheter från Estland	4
Ändring av markskatten	4
Händelser vid Spithamnstranden	5-7
Pilgrimernas uppvaknande 1923	8
Konsert i nyrenoverade bönehuset	9
Glimtar av den tidiga frikyrkorörelsen i hembygden - del 3	10-13
Gravar i centrum flyttas	14
Ny almanacka	15

Ordföranden har ordet

Ingegerd Lindström

Kära vänner!

Snart är ännu ett år till ända. Vintern är i antågande och julen kommer allt närmare. Jag tycker det var jul alldeles nyss och ett år går otroligt fort.

Jag längtar lite efter snötyngda granar och vita landskap men här i mellansverige kan vi nog vänta oss en grå, slaskig vinter. Jag hoppas jag har fel men de senaste åren har varit sådana. Snön lyser upp mörkret och alla barn har många roliga sysselsättningar när det finns snö.

Sommaren var inte heller som man kunde önska sig, juni var varm och otroligt torr, gräsmattorna var bruna och naturen längtade efter vatten. Redan den första juli blev den bönhörd med råge. Juli och augusti var kalla med en blandning av regn och sol. Men vår Hemvändarvecka blev en succé tycker jag. Som vanligt var det soligt och fint på vår strandfest och då var vi 94 personer samlade på stranden! Otroligt roligt! Det var små barn, ungdomar, medelålders och gamla som samlades. Vilken spridning av generationer och åldrar! Det bådär gott för framtiden!

Hemvändarveckan 2024

Nästa år, då det också är ett jubileumsår, startar vår Hemvändarvecka först på söndagen den 7 juli. Detta beror på att lördagen den 6 juli hålls Estlandssvenskarnas sång- och dansfestival inne i borgen i Hapsal. Så vi kan ju säga ändå att Hemvändarveckan startar på lördagen för jag hoppas att så många som möjligt kommer att besöka festen i Hapsal. Eftersom det 2024 är 80 år sedan den stora flykten från Estland så kommer det att uppmärksammas av såväl Estlandssvenskarnas Kulturförvaltning, som är de som anordnar sång- och dansfesten, som av vår förening.

Vi har inte lagt upp ett färdigt program ännu men vi återkommer

till det i marsnumret av tidningen!

Boka redan nu in veckan från den 6 juli till och med 14 juli!

Samrådsmöte

I oktober hölls ett samrådsmöte mellan SOV och alla hembygdsföreningarna. Uppslutningen var god och det kom representanter från alla hembygdsföreningarna. Vi diskuterade frågor om bland annat samarbete och om framtiden och alla presenterade sin förening. Vår förening är störst med våra nära 700 medlemmar. Naturligtvis är SOV lite större eftersom de har medlemmar från alla föreningar. Vi har tur som kan fortsätta att behålla våra medlemmar. Vi ser att det hela tiden kommer nya medlemmar när någon av de gamla dör. Vi håller konstant vårt medlemsantal nu kring 650–700. Mycket glädjande tycker jag.

Några frågor på samrådsmötet handlade om hur vi i framtiden kan samarbeta, föreningarna emellan, då medlemsantalet för de andra föreningarna sjunker och hur ska vi få andra och tredje generationen intresserade av att arbeta i föreningarna för att bibehålla det estlandssvenska kulturarvet. Vi skickade dessa frågor till vår Framtidsgrupp och väntar med spänning på vad de kommer fram till.

En punkt var information om Estniska huset på Wallingatan,. Där har det gjorts stambyte som dragit ut på tiden så att inga föreningar har kunnat hållit sina möten där. Men när det väl blir klart kommer SOV:s lokal att flytta ner till våning 2 från våning 5 vilket är positivt. I den lokalen har vi våra styrelsemöten så vi slipper gå fem trappor upp!

Årsmöte 2024

2024 års årsmöte kommer att hållas den 20 april i Rågsveds Folkets hus. Då kommer några representanter från Odensholms byalag för att berätta för oss om Odensholms historia och dess nuvarande utveck-

ling. Vi är ju så nära grannar och har så lite kontakt så det ska bli väldigt roligt att få lära känna ön och dess innevånare lite bättre. Byalaget är mycket aktivt och för att vara en så liten ö har de ganska många medlemmar. Det tyder på en aktiv förening!

Närmare information om årsmötet kommer i marsnumret av Medlemsbladet.

Mickogården

I somras var första gången vi hyrde ut lilla bastuhuset. Det var fyra ungdomar som bodde där under Hemvändarveckan och de verkade trivas bra där.

Nu har vi planer på att till nästa sommar göra i ordning det bortre rummet för uthyrning också. Vi kom underfund med att det kanske var lite riskabelt för äldre och småbarn att bo i bastuhuset. Det är en brant trappa upp som kan vara besvärlig. Men nu satsar vi på ett rum i markplan i huvudbyggnaden som kan rymma en hel familj på åtminstone fyra personer. Planen är att det skall vara klart till nästa sommars Hemvändarvecka. Naturligtvis kan man även hyra där om man är ensam eller bara två.

Nästa sommar måste vi också åtgärda vasstaketets övre delar. Det skall bytas minst vart 10:e år så det är dags. Än så länge behöver inte själva vasstaket bytas, det ska stå sig mycket längre.

Vi har fler planer för Mickogården men vi måste också se vad vi klarar av att göra själva. Men iordningsställande av bortre rummet skall vi göra, det är faktiskt bara inköp av möbler kvar.

God jul och Gott nytt år!

Jag vill önska er en riktigt god fortsättning på de sista veckorna av december och härliga helger med god mat och många härliga stunder tillsammans med nära och kära!

Nyheter från Estland

Toomas Käbin

Ambassad öppnas, konsulat stängs

President Alar Karis har invigt Estlands ambassad i Sydkoreas huvudstad Seoul. Ambassaden är samtidigt en så kallad business hub för att i första hand främja digitalt samarbete. Samtidigt skrevs ett avtal till ett värde av 30 miljoner USD med Hyundai för att utveckla vätgasteknologi.

Ester i USA protesterar emot att konsulaten i New York och San Francisco läggs ner på grund av kostnadsskäl. Konsulatet i New York har starkt symbolvärde, eftersom det verkade under hela den sovjetiska ockupationen och leddes av diplomaten Ernst Jaakson, den genom tiderna längst i tjänst varande diplomaten.

Försvarsarbete med Storbritannien

Estland och Storbritannien har ingått ett nytt försvarsavtal inom ramarna för Natosamarbetet. Avtalet innebär koordinering och integrering av land-, sjö-, flyg- och cyberstridskrafter. Storbritannien kommer de kommande åren att förlägga 20 000 man i Baltikum, varav en brigad i Estland. Britterna finns redan på plats i Tapa. Försvarssamarbete länderna emellan går tillbaka till 1918 då Storbritannien bistod Estland i frihetskriget.

Fördelaktigt skattesystem

Enligt det ekonomiska samarbetsorganet OECD är det estniska skattesystemet bäst bland medlemmarna för tionde året i rad. Som argument framförs att systemet är enkelt med 20 procent vinstskatt, dock först när vinsten betalas ut. Även inkomstskatten på 20 procent samt fastighetsskatten ses som fördelaktig. Skatterna kommer dock att höjas på grund av ansträngda statsfinanser och den ekonomiska nedgången. Sverige hamnar enligt OECD på plats tretton.

Kärnkraft till Estland

Representanter för den internationella atomkraftkommissionen IAEA besökte i oktober Estland för möte med den estniska arbetsgruppen inom området. Från estniskt håll förväntas en rapport om den fortsatta strategin presenteras mot slutet av innevarande år. Bland annat måste man besluta sig för tidsaxeln, kompetens och typ av kärnkraftverk. Preliminärt har man orter för placering av kärnkraftverket, fyra vid finska viken och en på västkusten. Det finns ännu inget beslut från parlamentet om att uppföra ett kärnkraftverk.

Ändring av markskatten år 2024

Markskatten baseras på markens värde. År 2022 genomförde markstyrelsen en massvärdering av mark, vilket ledde till att markvärdet förändrades. Fram till och med 2023 beräknades markskatten utifrån markvärderingsresultatet 2001. Från och med 2024 beräknas markskatten utifrån 2022 års massvärderingsresultat.

För att undvika en kraftig höjning av markskatten har skyddsmekanismen (det vill säga höjningsgränsen) på 10 procent (eller 5 euro) etablerats. Det innebär att fastighetsskatten inte ökar med mer än 10 procent per år jämfört med föregående år, förrän den når markskattebeloppet baserat på taxeringsvärdet och skattesatsen. Om 10 procent är mindre än 5 euro, ökar fastighetsskatten med 5 euro varje år. Skyddsmekanismen, det vill säga höjningsgränsen, tillämpas innan skatteincitamenten och skattebefrielserna beräknas.

På grundval av markens värde, det vill säga markens beskattningspris, skall kommunerna fastställa nya markskattesatser senast den 1 juli 2023 och lämna in dem till skatte- och tullstyrelsen senast den 1 september 2023.

Betalning av fastighetsskatt

Det finns två tidsfrister för betalning av markskatt 2024 – 1 april och 1 oktober.

Markskatt på upp till 64 euro på mark som ligger inom en lokal regerings territorium måste betalas senast den 1 april.

Om markskattebeloppet överstiger 64 euro, då:

– måste minst hälften av beloppet, men inte mindre än 64 euro betalas senast den 1 april;

– och resten av beloppet markskatt senast 1 oktober.

Händelser vid Spithamnstranden 1943 och 2023

Inger Nemeth

I slutet av december 1943 för precis 80 år sedan, under brinnande krig, stod den då 15-åriga Spithamn Nibondas Britta tillsammans med sin pappa Johannes Schönberg på Spithamnstranden nedanför deras gård. De stod och tittade på en båt som sakta närmade sig land i den hårda, kalla decemberstormen som då rådde.

När båten kom fram hoppade en man iland och frågade oroligt om de kunde lägga till med båten och hur det var med tyska militären och strandvakten där i byn. Johannes svarade att ibland syns de, men idag har jag inte sett dem. Johannes frågade varifrån de kom och mannen började berätta.

De som var ombord var fyra män på flykt. Båtagaren Aleks Päesüld, Alfred Vahi 22 år, samt två estlandssvenskar, Voldemar Heldring 39 år och Lars Nordbäck 23 år, båda från Ormsö. Vid den här tiden under kriget tvångsmobiliserades unga män till tyska armén. Det var Lars som hade hoppat iland och som berättade att de hade startat sin flyktresa från Rohuküla natten mot den 28 december. Vid 8-tiden på morgonen befann de sig mellan Ormsö och Dagö, kursen var nordväst rakt mot Stockholm, men det blåste kraftigt och vädret växlade ständigt. Klockan 11 ändrade de kursen och gick med riktning mot Finland.

Stormen var så hård att det var nästan omöjligt att vara på sjön. Vid 2-tiden beslöt de att vända tillbaka till land igen. Två av dem var väldigt sjösjuka och låg under en presenning. Alla var genomblöta och det var så kallt att tänderna skallrade. Stormen gjorde att båten gick mer bakåt än framåt. Vid 5-tiden på eftermiddagen sa Voldemar ”Ser du inte land, kommer inte räddningen snart, jag känner mig redan så slut?”

Britta med hunden Pelle och pappa Johannes Schönberg.

Foto: Privat

När de var någon mil från Ormsö hade det blivit mörkt och plötsligt stannade motorn. Trots flera försök fick de inte igång den men de orkade inte heller ro och därför blev de drivande. Alla fyra kröp utmattade och frusna ner under presenningen och sa ”Det får gå som det vill.” De

satt och sov, kanske någon timme, och det började komma in vatten i båten. Alfred och Lars började pumpa, de andra rörde sig inte.

När det så började att ljusna på morgonen den 29 december såg de land men visste inte var de var, men till slut kände de igen att det

Fortsättning på nästa uppslag

Voldemar Heldring.

var Odensholm de såg. Lars och Alfred ropade till de andra två under presenningen "Ingen fara, vi ska gå mot Spithamn och gå iland där." Den ena personen under presenningen började röra på sig och han sa "Hör ni pojkar, kom och titta, Heldring är så vit i ansiktet, inte är han väl död?" Så de undersökte honom och han var verkligen död! Han hade inte klarat av kylan och umbärandena. Då började tårarna rinna på dem. Voldemar hade en ung hustru och ett litet barn som bara var några veckor gammalt när han hade lämnat hemmet. Till slut fick de igång motorn igen och kunde köra mot stranden i Spithamn.

När Britta och hennes pappa hörde denna berättelse och namnen på personerna förstod de att den Voldemar Heldring som dött var en kusin till Johannes hustru Ida. Idas mor Lovisa Heldring, gift Muhlberg, var syster till Voldemars far Johan Heldring, född 1872 på Höbring Gräsve. Johan hade flyttat från Höbring till Ormsö och där gift sig med Lena Rank. De bosatte sig i byn Sviiby där Voldemar föddes 1904.

Voldemar, som i vuxen ålder hade bosatt sig i Rohuküla, brukade ibland under somrarna komma i sin

Britta och Vello Heldring på verandan av Brittans hus med Spithamnstranden och havet i bakgrunden. Sommaren 2023.

Foto: Privat

båt och fiska i Spithamnviken och bodde då hos sina släktingar på Nibondasgården. Det fanns ett hus på stranden där fiskare brukade salta in sin fisk.

Under 1943 gifte sig Voldemar med Alide Mägi och de fick sonen Vello som föddes den 12/12 1943 i Rohuküla.

Nu blev Britta och hennes föräldrar mycket berörda, då det visade sig att det var deras släkting. Men vad skulle de göra med den döda kroppen? Man förstod att de

inte skulle kunna lämna den där vid Nibondas för då skulle polisen genast fråga varifrån den hade kommit. Det beslutades att de, som skulle fortsätta flyktresan mot Sverige, skulle ta med kroppen i båten och när de kommit ut en bit från land slänga den i vattnet och där den flöt iland kunde den senare tas omhand.

Dagen därpå sa båtägaren Aleks att han inte ville fortsätta resan eftersom han kände sig så sjuk och orkeslös. Men Lars och Alfred fick behålla båten och motorn för att

kunna fortsätta sin flykt. Det fanns då plats för ytterligare ett par personer i båten och det frågades runt i byn om någon med sjövana kunde tänka sig att följa med. Två unga Spithamnpojkar var villiga att följa med, Walling Åkerman 18 år och Algot Hallman 17 år. Vid 11-tiden på kvällen den 30 december lämnade de Spithamn och som det var uppgjort kastade de den döda kroppen i vattnet. Den flöt senare iland så långt bort som i Naiva.

Vid 12-tiden den 31 december 1943 nådde båten med de fyra männen Tvärminne i Finland. Sjöbevakningen förde dem till Hangö där de tillbringade några dagar. Lars, Walling och Algot fick sedan resa till

Stockholm dit de ankom den 7 januari 1944. Alfred Vahi ville också resa till Sverige men fick inget tillstånd till det eftersom han var est.

Sommaren 2023 i juli månad står Nibondas Britta åter på Spitthamnstranden. Britta som nu är 95 år har efter återlämnningen av mark låtit bygga sig ett hus på den bit av Nibondasmarken som hon återfick. Här brukar Britta tillbringa några veckor sommartid.

Nu står hon och väntar på en person hon aldrig träffat förut. En bil närmar sig, ur bilen stiger en 80-årig man. Mannen är Voldemar Heldrings son Vello som endast var ett par veckor gammal när hans far dog. Det blir ett känslösamt möte

när Britta och hennes syssling Vello möts för första gången.

Vello får nu besöka platsen där allt hände för 80 år sedan och höra Britta berätta om det som hon då blev ögonvittne till. Genom att Vellos dotter Evely och Brittans döttrar Anna och Lottie hade fått kontakt i början av året så kunde detta möte genomföras.

Britta, som är mycket vital för sin höga ålder, gjorde senare samma vecka en resa till Ormsö tillsammans med sina döttrar för att där åter träffa Vello, hans fru, dotter och son, och de gjorde tillsammans en rundtur på Ormsö.

Personerna i berättelsen:

Johannes Schönberg född 1887 Nibondas, Spitthamn, död 1968 Stockholm.

Britta Schönberg, gift Söderberg, född 1928 Nibondas, Spitthamn.

Skutägaren Aleks Päesüld (finns inga andra uppgifter om honom än namnet).

Alfred Vahi född 1921 Rohuküla, död 2017 Toronto, Kanada.

Lars Nordbäck född 1920 Hosby, Ormsö, död 1993 Trosa.

Voldemar Heldring född 1904 Sviby, Ormsö, död 29/12 1943.

Vello Heldring född 12 december 1943 Rohuküla.

Walling Åkerman född 1925 Sevres, Spitthamn, död 2006 Norrköping.

Algot Hallman född 1926 Andors, Spitthamn, död 2015 Stockholm.

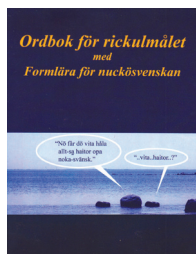
Efter ankomsten till Sverige skrev Lars Nordbäck ned berättelsen om flyktresan. Den finns att läsa i sin helhet i boken "Estlandssvenskarnas flykt över Östersjön" utgiven 2014 av Svenska Odlingens Vänner.

Julklapptips

Ordbok för rickulmålet med Formlära för nuckövenskan

En utmärkt bok till släkten och för den som är intresserad av språk i allmänhet. Innehåller förutom dialektorden även en gedigen grammatik.

Pris: 80 kr

Rickul/Nucköområdet under sovjetiskt styre 1944-1991

Denna bok är ett oerhört intressant och viktigt dokument för att förstå hur livet tedde sig i Rickul/Nucköområdet under den andra sovjetockupationen. Boken tar upp fakta om hur det sovjetiska samhället fungerade och innehåller även intervjuer med personer som bodde i området under denna period.

Pris: 175 kr för medlemmar, 200 kr för övriga.

Beställ med e-post till order@rnhf.se eller till Barbro Adelman, tfn: 070-530 33 41. Kostnad för porto och emballage tillkommer.

Pilgrimernas uppvaknande 1923

Siim Kallas - Översättning och bearbetning, Ingegerd Lindström

Ett hundratal människor hade samlats på Rickulstranden för att vara med om välsignandet av minneskorset efter de första dopen på stranden.

Foto: Anu Aasmaa-Kala

Svenske missionären Yngve Valdemar Ölvingsson skriver i sina memoarer:

”Jag minns mitt första dop på stranden, då 37 bröder och systrar döptes. Det här skedde den 27:e maj 1923”

Jag bad min granne, kyrkoherde Heldur Kajaste, att undersöka lite och han hittade en handfull minnen från pingstuppvaknandet här i Rickul. Bland annat reste sex personer från denna Rickulstrand som missionärer via Sverige till Australien, USA och Kanada. Ölvingsson nämner namn som Johannes Hallmann, Mattias Nilsson, Aleksander Söderlund, Herman Ahlberg, Herbert Söderholm och Herman Söderlund.

Korset reser sig vackert mot horisonten.

Jag beslutade mig för att högtidlighålla denna händelse genom att uppföra ett kors som minnesmärke nere vid stranden där dopet hölls. Med hjälp av goda vänner så stod korset där en vacker sommardag.

Vi var cirka hundra personer vid välsignelsen av det nya korset. Bland kyrkans män kan nämnas bi-

skop Tiit Salumäe. Flera andra präster ur statskyrkan och ur frikyrkan deltog vid ceremonien. Det var en ekumenisk sammankomst.

Till början sjöng vi alla Flagg-sången tillsammans och den sista sången var den vackra psalmen ”O Kristus, du som ljuset är!”

Konsert i nyrenoverade bönehuset

Carl-Axel Adelman

I slutet på 1930-talet gick min farmor Mina Adelman från gården Matsas i Rosta till bönehuset i Rickul för gudstjänster, särskilt vid dom stora helgerna, med sina hemmavarande döttrar. Yngsta dottern Ina Adelman Svensson berättar att detta var en möjlighet att träffa andra ungdomar, man samlades i farstun utom syn- och hörhåll från de vuxna.

I slutet av 1970-talet var bönehuset kraftigt förfallet, men genom en insats från den kände estniske kompositören Eino Tamberg kunde en renovering komma till stånd och bönehuset räddas för framtiden. En djupare redogörelse av bönehusets historia har Lennart Ekman gjort i Medlemsbladets septembernummer 2022.

De nuvarande ägarna Raimo Kala och Anu Aasmaa-Kala har gjort den slutgiltiga renoveringen så att lokalen återigen kan användas, inte för gudstjänster utan för sammankomster som till exempel en konsert lördagen den 18 november. Eino Tambergs musik framfördes av Hanna-Liina Vösa sång och Johan Randvere elorgel, tio sånger framfördes och mellan sångerna berättade Johan anekdoter kring Tamberg, som framkallade mycket skratt från åhörarna vilka bestod av cirka 30-talet personer. Själv missade jag innehållet i anekdoterna och i sångtexterna på grund av avsaknad av kunskap i det estniska språket, men sång och musik är alltid njutbart så i det stora hela var det 1,5 timmes trevlig samvaro i det gamla bönehuset.

Den som vill lyssna på dem som spelade och sjöng på konserten kan gå in på följande länkar:

<https://www.youtube.com/watch?v=Z0TiLeVxZQQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=V7GHm6Cb0Mc>

Eino Tambergs musik framfördes av Hanna-Liina Vösa sång och Johan Randvere elorgel.

Foto: Carl-Axel Adelman

Många hade kommit till konserten i bönehuset i Rickul på lördagskvällen.

Glimtar av den tidiga frikyrkorörelsen i hembygden – Del 3

Lennart Ekman

Denna artikel var ursprungligen avsedd att utgöra den tredje och avslutande delen av artikelserien ”Glimtar av den tidiga frikyrkorörelsen i hembygden”. Ämnet visade sig dock under skrivandet vara så omfattande att en fjärde del tillkommit, där den avslutande fjärde artikeln planeras att publiceras i Medlemsbladets marsnummer 2024.

1900-talets politiska omständningar i Estland och deras konsekvenser för samhällslivet

Det lilla landet Estland har alltsedan tidig medeltid haft en mångfaceterad historia, där omgivande stormakter som Tyska orden, Danmark, Polen, Sverige och Ryssland turats om att behärska landet och underkuva dess befolkning. Även så sent som under 1900-talet fick Estland uppleva fyra dramatiska samhällsomvandlingar, två med förödande konsekvenser, men även två med gynnsamma följder. De två positiva omvälvningarna var dels när Estland den 24 februari 1918, medan landets frihetskrig ännu pågick, för första gången utropade sig som en självständig stat och därmed frigjorde sig från det ryska väldet, dels när landet för andra gången (eller, med tanke på det misslyckade försöket till självständighetsförklaring i september 1944, egentligen tredje gången) förklarade sin självständighet efter den andra, långa sovjetiska ockupationen, vilket inträffade den 20 augusti 1991.

Utbrottet av andra världskriget, som brutalt avslutade Estlands första självständighetstid, inledde en nästan sex år lång förhärjande period med omfattande terror och förödelse under först sovjetisk, sedan nazitysk ockupation, och så åter sovjetisk ockupation. Freden 1945 var efterlängtat, men följdes

tyvärr för Estlands del direkt av en ny dystopisk era. Under den 46 år långa sovjetiska efterkrigssockupationen rådde visserligen fred, men inte frihet eller rättssäkerhet, och landet kom under denna period att successivt brytas ner ekonomiskt, socialt och kulturellt.

Var och en av dessa tvära politiska förändringar, såväl de positiva som de negativa, medförde betydande inverkan på snart sagt alla delar av samhällslivet i Estland, givetvis också i den estlandssvenska bygden. Efter landets frigörelse från Tsarryssland, som under Estlands frihetskrig höll på att övertas av bolsjevikerna, utarbetades en grundlag som antogs den 15 juni 1920. I den fastslogs att Estland skulle vara en demokratisk republik där alla medborgare var lika inför lagen. Precis som i exempelvis den svenska grundlagen stadgades att den högsta makten skulle utövas av folket genom val till ett parlament med allmän och lika rösträtt för medborgarna. Författningen inbegrep även en deklaration om medborgerliga fri- och rättigheter, och landets nationella minoriteter beviljades kulturautonomi. En omfattande jordreform genomfördes redan år 1921, varvid drygt 56 000 nya jordbruk skapades. Religionsfrihet skulle råda, och kyrkan skildes från staten 1926. Kort sagt skapades en modern, progressiv stat, vilket innebar en genomgripande förändring jämfört med förhållandena under den tidigare ryska överhögheten.

Estlands nya grundlag utformade de nödvändiga förutsättningarna för den ekonomiska, sociala och kulturella utveckling som inledades efter frigörelsen från Ryssland. Emellertid blev knappast någon av de kortlivade och flerfaldiga estniska regeringarna under den första självständighetstiden någon dans på

rosor. Ekonomin var sargad efter första världskriget och frihetskriget, och brytningen med Ryssland medförde att industri, handel och ekonomi måste ställas om från det tidigare starka beroendet av den store grannen. I slutet av 1920-talet bröt sedan den ekonomiska världsdepressionen ut. Delvis på grund av detta växte sig halvtotalitära och rent totalitära politiska krafter sig starka i många länder i Europa, och inte heller Estland klarade sig helt utan påverkan av sådana strömningar. Landets språkliga och etniska minoriteter, till exempel estlandssvenskarna, utsattes för visst tryck när starka estnisk-nationalistiska stämningar rådde under en period. Trots dessa svårigheter lyckades landet genomföra en rad progressiva sociala och ekonomiska reformer under den korta självständighetstiden.

På det kyrkliga området innebar lagstiftningen i det första självständiga Estland att alla religiösa riktningar garanterades att få verka fritt i landet. Vid nittonhundratalets början innebar inställningen att staten inte ska lägga sig i medborgarnas religionsutövning en ganska radikal politisk markering som var speciellt betydelsefull i ett land där visserligen majoriteten av befolkningen bekände sig till den lutheranska tron, men där det även fanns flera, förutom etniska och språkliga, tillika religiösa minoriteter. Enligt 1934 års folkräkning utgjorde exempelvis de rysktalande, de flesta med rysk-ortodox tro, 8,2 procent av Estlands befolkning (cirka 90 000 personer), tyskar 1,5 procent (drygt 16 000) samt judar cirka 0,4 procent (knappst 4 500). Som jämförelse kan nämnas att estlandssvenskarnas antal angavs till 7 641 personer (0,7 procent). I landet fanns vid denna tid också yt-

terligare ett antal små, etniska och språkliga minoriteter, ibland med egna religiösa samfund.

Även tidigare, i det stora tsarryska riket, fanns givetvis ett flertal religiösa samfund med olika trosinriktningar, och betydande religiös tolerans rådde också då, om än religionsfriheten inte alls lika tydligt uttrycktes i konstitutionen som i den estniska grundlagen från 1920. I den isolerade estlandssvenska bygden kunde därför bondebefolkningen utöva sin lutheranska tro i stort sett i fred från myndighetspåtryckningar också under den tsarryska tiden. I det självständiga Estland infann sig dock snabbt en större frihetskänsla även inom det religiösa området, och det var nu, inte minst under 1920-talet och framåt i tiden, som väckelserörelsen blommade ut och en rad frikyrkoförsamlingar etablerades, vilket beskrevs i del 2 av denna artikelserie (Medlemsbladet nr 1, 2023). Dessa församlingar utövade sin verksamhet parallellt med statskyrkan, om än i viss opposition mot denna. Mer eller mindre uttalade motsättningar förekom även inbördes mellan de olika frikyrkoförsamlingarna gällande teologiska lärofrågor, till exempel avseende dopfrågan, vilket ibland kunde ha negativa konsekvenser för samsyn mellan familjemedlemmar och grannar, men som i viss mån också vitaliserade det andliga livet. Kanske kan man likna församlingslivet vid denna tid litegrand vid kommersiella företag i en i grunden ganska sund, men ibland dock relativt hårdhänt, konkurrens med varandra på en marknad som gällde kampen om själarna.

Som vi alla vet blev denna fristad i det första självständiga Estland alltför kort. Den avbröts grymt av andra världskriget med såväl sovjetisk som nazitysk ockupation av Baltikum, och därefter följde den flera decennier långa förödande sovjetiska efterkrigs-

Bild 1. Sommaren 1941 utanför bönehuset i Rickul. Ungdomar tillhörande pingstförsamlingen med tre av pastorerna i mitten, från vänster Nisto Alexander Söderlund, sedan en est med okänt namn samt till höger Herbert Söderholm. Ethel Lagesten har ur minnet identifierat även de flesta av de övriga på fotot. På bilden syns tre inbjudna Ormsöflickor placerade omedelbart till höger om Herbert Söderholm. Ethel Stenberg (Lagesten) själv är den fjärde flickan från höger i nedersta raden. Fotografens namn är okänt. Fotot har digitalkolorerats av författaren.

ockupationen. I denna tredje del och i nästkommande fjärde del av "Glimtar av den tidiga frikyrkorörelsen i hembygden" belyses vissa aspekter av vad som hände med det andliga livet i såväl frikyrkan som i statskyrkan i Estland, och speciellt inom de estlandssvenska bygderna, under Sovjetunionens andra ockupation av Estland, vilken tog sin början på hösten 1944. Detta har beskrivits relativt utförligt av den tidigare församlingsprästen i Nuckös evangelisk-lutherska församling Leevi Reinaru i artikeln "Skärvor ur tros livet i Sovjetestland och situationen för den evangelisk-lutherska församlingen i Nuckö", som ingår i Hembygdsföreningens skrift "Rickul-Nucköområdet under sovjetiskt styre 1944–1991" från 2017. Reinarus vittnesmål kan dock behöva lyftas fram i ljuset ännu en gång mot bakgrund av skildringen

av bönehusen och verksamheten där i del 1 och 2 av artikelserien.

Även Ringo Ringvee har i artikeln "Charismatic Christianity and Pentecostal churches in Estonia from a historical perspective" (Approaching Religion, Vol. 5, No. 1, May 2015) bidragit med värdefull information i detta avseende för Estland som helhet, liksom den svensk-estniska journalisten Andres Kung. Denne gjorde under sommaren 1970 två studieresor till Sovjetestland. Tack vare sitt estniska ursprung och sin flytande estniska fick han då möjlighet att intervjua såväl politiker och statstjänstemän som "mannen på gatan". Han redovisar sina intryck i bland annat "Estland – en studie i imperialism" (Bokförlaget Aldus/Bonniers 1971). I slutet av 1980-talet gjorde Kung även en studieresa genom de estlandssvenska bygderna, där en av hans guider

var Mairo Limback från Höbring. Denna resa resulterade i boken ”I svenska fotspår. Människor och miljöer i Estlands svenskbygder” (AB Timbro 1990).

Tillkämpat lugn före stormen

För att om möjligt bättre förstå förändringarna inom det religiösa livet under andra världskriget och årtiondena därefter kan det vara nyttigt att först rekapitulera några historiska fakta. Bild 1 är ett fotografi taget utanför bönehuset i Rickul sommaren 1941. Det är enligt Ethel Lagessten, född 1930 som Ethel Stenberg från Gjardbacks i Rickul by, vilken vänligen tillhandahållit fotografiet, taget före tyskarnas ankomst. Andra världskriget har vid denna tidpunkt pågått under nästan två år, och Röda armén tågade drygt ett år tidigare in i Estland. Eftersom vapenbrödrskapet mellan Tyskland och Sovjetunionen nu har upplösts, och dessa länder i stället är på väg in i ett storskaligt krig med varandra, gör historien ett lappkast även i Estland, och strax kommer en treårig tysk ockupation av landet att inledas, se bild 2.

På bild 1 ser vi ungdomar tillhörande pingstförsamlingen i Rickul och tre av deras pastorer utanför bönehuset. Främsta anledningen till fotografiet är att församlingen bjudit in ett antal ungdomar från Ormsö för gudstjänster och samvaro. Snart skall dock nästan allt det gamla försvinna och det mesta ställas på huvudet i bygden. Under den tyska ockupationen flydde eller evakuerades merparten av den estlandssvenska folkgruppen, de flesta till Sverige. Efter den kaotiska hösten 1944, då tyskarna drevs tillbaka från Leningradområdet, Narva och så småningom resten av Estland, och efter ett desperat försök i september att åter utropa den självständiga republiken Estland, krossade Sovjetunionen allt motstånd, och den sovjetiska ockupation av landet

Bild 2. 22 juni 1941 anföll Tyskland Sovjetunionen under kodnamnet ”Unternehmen Barbarossa (Uppdrag Barbarossa)” längs en front från Svarta havet till Ishavet. Foto från ”En bok om Estlands svenskar, del 1”, SOV 1961. Datorkolorering av författaren.

som skulle komma att vara i ungefär 46 år inleddes.

Demografisk kollaps och diktaturvälde

Enligt befolkningsstatistik från år 1934 beboddes de elva Rickulbyarna Spithamn, Roslep, Bergsby, Ölbäck, Haversved, Rickul, Norrby, Söderby, Höbring, Gambyn och Lukslaggen av 1 566 personer (August Tammekann, ”En bok om Estlands svenskar, del 1”, SOV 1961). Av dessa var 1 505 stycken (96 procent) svenskar, det vill säga svensktalande estniska medborgare. Övriga, således 61 personer, hade annat etniskt/språkligt ursprung, främst estniskt. Ungefär på detta sätt förblev det i dessa byar fram till 1943–44. Framför allt under dessa år kom emellertid cirka 85 procent av Estlands svensktalande folkgrupp att fly landet i egna småbåtar eller evakueras i, av den tyska ockupationsmakten mer eller mindre välorganiserade, fartygstransporter från Estland, se bild 3. De flesta flyende hamnade i Sverige, ofta via

Finland för dem som flydde i småbåtar.

Göte Brunberg visar i ”Diverse statistikuppgifter från Rickul kommun i Rickul/Nucköområdet under sovjetiskt styre 1944–1991” (ingående i Hembygdsföreningens skrift ”Rickul-Nucköområdet under sovjetiskt styre 1944–1991”) att folkmängden vid slutet av 1940-talet (sannolikt avser statistiken år 1949) i de elva ovan uppräknade byarna minskat till 676 personer, varav 132 var män, 253 kvinnor och 291 barn. Av de 676 invånarna var endast 28 personer (4,1 procent) svenskar, 15 vuxna och 13 barn.

Göran Hoppe anger i ”De som blev kvar – estlandssvenskarna i Nuckö socken under sovjettiden” (även den artikeln ingående i Hembygdsföreningens skrift ”Rickul-Nucköområdet under sovjetiskt styre 1944–1991”) att i hela Rickul, det vill säga i samtliga byar, blev 71 svenskar kvar efter kriget, vilket motsvarar 5 procent av dem som fanns innan (Hoppe utgår från förhållandena cirka 10 år senare än Tammekanns statistik, därav smärre skillnader i antal). Bland icke-svenskar efter kriget dominerade ester, enligt Göte Brunberg sammanlagt 559 stycken vuxna och barn, 82,7 procent av ”de nya” innevånarna. Många av dessa var så kallade rysslandsester, de flesta från Pskovs oblast vid trakterna av Peipussjön. Ryssarnas antal var 47 stycken (7,0 procent). Dessutom bodde 9 stycken (1,3 procent) mordviner, finnar och letter i Rickuls byar.

Hoppe har också visat att situationen i Nuckö inklusive Sutlep var något annorlunda, och att så pass många som 586 svenskar blev kvar i det området, vilket är nära 30 procent av det ursprungliga antalet. Oavsett skillnaderna i detta avseende mellan Rickul och Nuckö/Sutlep är det svårt att föreställa sig en snabbare och mer radikal demogra-

Bild 3. Unga kvinnor och äldre i väntan på avfärd från Hapsal med fartyget Juhan i augusti 1944. Foto från "En bok om Estlands svenskar, del 1". Datorkolorering av författaren.

fisk förändring än den som hände i våra estlandssvenska bygder under perioden 1943–1949. Dock är vi ju alla väl medvetna om att även andra enorma folkomflyttningar i form av flyktingströmmar, tvångsmobiliseringar och deportationer ägde rum på många håll i Europa, inte minst inom Sovjetunionens gränser, under och strax efter andra världskriget. Det lidande detta orsakade är obeskrivligt och den materiella fördölsen svår att överblicka. Ser vi bara till våra estlandssvenska bygder var, förutom den demografiska tragedin, de bebyggelse- och landskapsförändringar som skedde under den sovjetiska perioden närmast chockartade att observera för de första estlandssvenskar som fick möjlighet att återvända efter Estlands frigörelse 1991.

Utöver den genomgripande demografiska förändringen, vilken givetvis medförde en känsla av

främlingskap och stor otrygghet för såväl de få kvarvarande byborna som för dem av kriget traumatiserade invandrarna österifrån, tillkom tvånget att anpassa sig till den diktaturregim som nu etablerade sig i landet. Det var ingen tvekan om var våldsmonopolet låg när militära garnisoner och spärrzoner upprättades i den gamla lantliga bygden. Järnridån fälldes ner med taggtråd och höga vaktorn med beväpnade vakter och den personliga rörelsefriheten inskränktes drastiskt. Dessutom medförde tvångsåtgärderna inom jordbruket, speciellt efter 1947, akut fattigdom för många. Kronan på verket under detta skede av terror var massdeportationerna till Sibirien under mars 1949.

Hur klarade man vardagen?

Det är svårt för oss som läser om detta i dag att på djupet ta till oss hur människorna i den estlandssvenska hembygden, inte minst de

få kvarvarande estlandssvenskarna, upplevde denna skräckperiod och hur de bar sig åt för att ändå på något sätt klara vardagen. Vid sidan av smärtsam saknad efter släktingar, vänner och bekanta som försvunnit från bygden kan man anta att de materiella aspekterna av livet tog nästan allt fokus. Hur får vi mat på bordet och kläder på kroppen, var kan/får vi bo, var hittar vi bränsle till vedspisen och kaminen så att vi inte fryser ihjäl i vinterkylan och så vidare? Till detta kom ångesten över att "bli hämtad", trots att man inte begått något brott. I ett sådant samhällsklimat får man anta att "lyxvaror" som kultur och religion fick stå tillbaka, speciellt som utövande av sådant kunde väcka myndigheternas ogillande och leda till repressalier.

Det finns dock flera exempel från historien där en del människor under svåra tider tvärtom har knutit an hårdare än under goda tider till religionen för att finna tröst, hopp och sinnesfrid. Detta kan ske i det fördolda om öppen religionsutövning är farlig, men kanske en och annan modig människa likväl, trots hot, dristar sig till att försöka fira gudstjänst tillsammans med andra i någons hem, i ett kapell, en synagoga eller rent av i en kyrka. Alla detaljer om hur det andliga livet förändrades och kom att te sig från och med slutet av 1940-talet och framåt under den sovjetiska ockupationen av hembygden kan vi aldrig få tillgång till, men bland annat Reinarus och Ringvees framställningar ger ändå goda indikationer på hur förhållandena var.

Del 4 av denna artikel, planerad för Medlemsbladets marsnummer 2024, beskriver mer konkret hur det andliga livet i svenskbygden föröddes under den långa ockupationsperioden efter andra världskriget, men också att det i samband med glasnost- och perestrojkaperioden till sist kom att ske vissa lättnader.

Gravplats mitt i centrum flyttas

Texten är saxad från Lääne Elu den 25, 27 maj och 30 september 2023.

På onsdagsmorgonen den 24 maj påbörjades en arkeologisk utgrävning mellan Kaubamaja i Hapsal och korsningen med trafikljuset. Det var krigsmuseets arkeologer som började gräva ut krigsgravar.

Arkeologen Arnold Unt berättade att 38 civila som avrättades av tyskarna, som är begravda i separata kistor i mitten av platsen, kommer att grävas upp först. Tyskarna avrättade dem 1941 och fyra år senare begravdes de på den nuvarande platsen.

Man grävde försiktigt, så att man inte skulle skada något och efter ca 1,75 meters djup började man påträffa de första kistorna som var starkt förmultnade.

Arkeologerna rensade successivt ut benen, och föremålen som hittades bredvid dem samlades i separata påsar. Man hittade man-

schettknappar, kammar och glasögon, samt lådor med ett stort antal benrester.

Hapsals kommunstyrelse beslutade i september förra året att de civila som avrättats av tyskarna, bland vilka flera personer var från Läänemaa, skall begravas på den nya kyrkogården i Ridala. När de avrättade begravdes på den nuvarande platsen 1945 kunde fem personer identifieras, de övrigas namn är okända.

Begravning av kvarlevorna skall organiseras av kommunen. Hapsals borgmästare Urmas Sukles, som besökte utgrävningarna, menade att återbegravningen måste göras med värdighet.

Alla soldater planerar man att begrava i borte delen av gamla kyrkogården, mot Jüriöögatan, där även sovjetiska soldater ursprungligen begravdes. Man planerar också att flytta dit gravmärkena för dem som dog i första världskriget.

På fredagskvällen den 26 maj 2023 avslutade militärmuseet utgrävningen av krigsgravarna. Totalt hittades 50 benrester och tre lådor fulla av benrester från den gamla kyrkogården som en del begravda soldater flyttats från.

Begravda i grönområdet vid Kaubamaja:

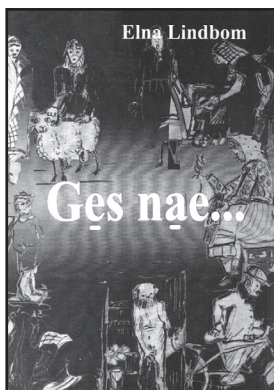
38 civila som avrättats av tyskarna
9 från flottan som dödades av en mina

3 civila offer

3 kistor med benrester från gamla kyrkogården som flyttats till platsen vid Kaubamaja.

Återbegravningen av de upptagna skelettdelarna från soldaterna skedde på gamla kyrkogården mitt emot Kaubamaja i november. De 38 civila begravdes den 29 september på Ridala nya kyrkogård. Båda gravarna välsignades av biskop Tiit Salumäe.

Julklappstips

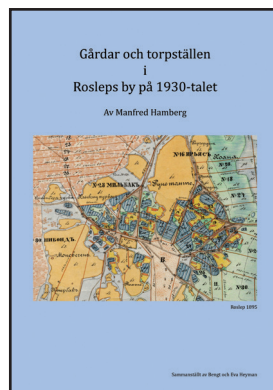
"Ges nae..."

En bok med teckningar och text av Elna Lindbom. En trevlig bok att ge bort i julklapp. Texten till de tecknade bilderna är på dialekt men för den som inte förstår den estlands-svenska dialekten finns en översättning i slutet av boken.

Pris 130:-

Beställ med e-post till order@rnhf.se eller till Barbro Adelman, tfn: 070-530 33 41.

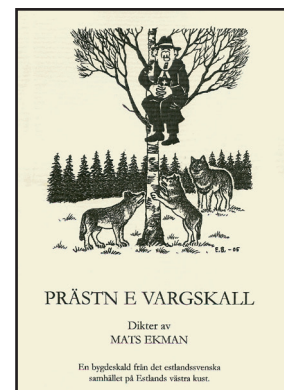
Kostnad för porto och emballage tillkommer.

Gårdar och torpställen i Rosleps by på 1930-talet

Manfred Hamberg gör en tänkt vandring genom Roslep och berättar om byns gårdar och torpställen. 62 sidor.

Pris: 80:-

Prästen e vargskall

Mats Ekmans ("Ätsve-Mats") samlade dikter med teckningar av Elmar Blomberg. 181 sidor. Andra upplagan 2011.

Pris 150:-

Ny almanacka 2024

Per Ehn, lärare på Gotland och tidigare medlem hos oss, har under flera år gjort en almanacka tillsammans med sina elever på Högbysskolan. Eleverna, som är mellan 13–15 år, har målat akvarellbilder av djur, fåglar eller natur. Sedan har alla bilder fått en text, efter vad de visar, på gutamål. Detta gör att barnen lär sig dels att iaktta naturen och djuren mycket noga för att kunna återge dem, samt att de också får lära sig ett nästa utdött språk, gutamål.

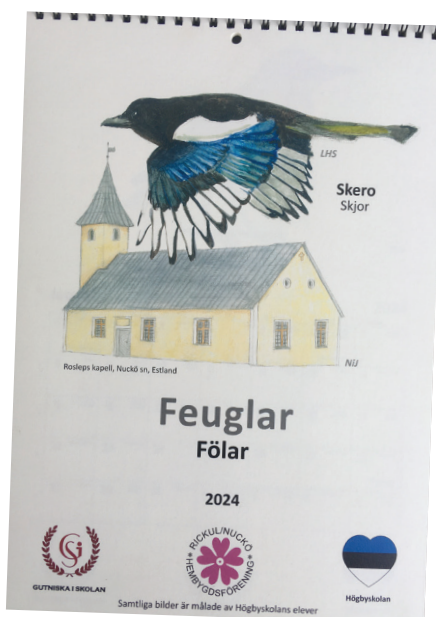
2024 års almanacka innefattar också nuckömålet. Då det är 80 år sedan de flesta estlandssvenskarna flydde undan sovjetunionens ockupationen så vill de påminna om detta i sin kalender.

Genom att ta fram gamla ord på både gutamål och nuckösmål så är det meningen att också anordna en ordinläringstävling, dels för eleverna på Gotland, dels för eleverna i Nuckö grundskola. Detta för att eleverna ska lära sig en del ord och fraser på sina förfäders språk.

Förtjänsten av försäljningen av kalendrarna går till klasskassan i respektive skola.

Beställning av kalendern kan göras till order@rnhf.se eller direkt till Per Ehn via Swish 073-91 89 473, ange ”kalender” samt namn och adress.

Eller så kan man beställa via e-post till per.ehn@edu.gotland.se Föreningen elevföretaget Högby-

skolan Hemse skickar faktura.

Pris för kalendern är 195 kr.

Årsmöte 2024

Här med kallas du till årsmöte den 20 april 2024.

Plats: Rågsveds Folkets Hus

Tid: Portarna öppnas klockan 12.00 och årsmötet startar klockan 13.00

Mer information kommer i Medlemsbladet nummer 1-2024.

Välkomna!

Upprop från valberedningen

Det dags att nominera ordinarie ledamöter och suppleanter till nästa styrelse som ska väljas vid årsmötet i april. Vi är också i behov av en revisor. Detta görs enklast via mejl till ygstedt@hotmail.com gärna före den 15 oktober, då vi räknar med att ha nästa möte med valberedningen.

För Valberedningen
Lennart Ygstedt
ordförande

Markägare i Estland!

Vi hjälper dig i följande ärenden som till exempel överlåtelse, arvsärende, bygge, försäljning eller köp av fastigheter.

Ordnar högstbjudande på skogs- och åkermark.

Vänligen kontakta oss:

Katrin Schönberg

katrin@jussuecanum.ee

+372 55 24842

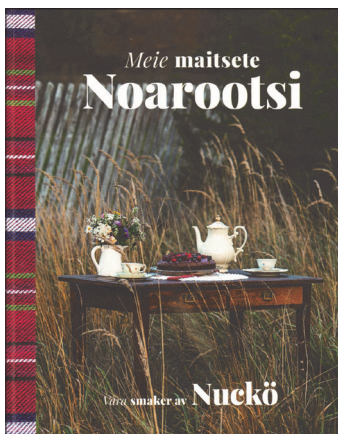
Postadress: Jus Suecanum OÜ

Nurme 2, 90501 Haapsalu, Estland

"Våra smaker i Nuckö"

Boken har sammanställts av MTÜ Einbi Külaselts och innehåller recept och beskrivningar av alla byar i Nuckö delkommun.

Recepten är gamla estlandssvenska recept med en modern touch. Varje by har en beskrivning samt ett recept.

Boken är trevlig att bläddra i och läsa de korta beskrivningarna av varje by. Den är proffsig gjord och med vackra bilder.

Pris: 250 kr + porto.

Beställ med e-post till order@rnhf.se eller till Barbro Adelman, tfn: 070-530 33 41.

OBS! Vi har endast ett begränsat antal böcker!

Färjetrafik Stockholm-Tallinn

För aktuella tider se Tallinks hemsida

(Observera att färjan endast går varannan dag.)

Bokning (för medlemsrabatt):

Tfn 08-22 21 40

Avtalsnumret, som hittas i inloggat läge på föreningens hemsida, skall anges.

För biljettpreiser och annan information, se www.tallinksilja.com/sv

Färjelinjen Kapellskär – Paldiski

DFDS Seaways trafikerar färjelinjen mellan Kapellskär och Paldiski.

Avgångstider från Kapellskär:

Måndag-tisdag	kl 09.30
ankomst Paldiski	kl 20.00
Onsdag-fredag	kl 21.00
ankomst Paldiski	kl 08.00
Söndag	kl 09.30
ankomst Paldiski	kl 20.00

Avgångstider från Paldiski:

Måndag-tisdag	kl 22.00
ankomst Kapellskär	kl 7.30
Torsdag-fredag	kl 10.30
ankomst Kapellskär	kl 19.00
Lördag-söndag	kl 22.00
ankomst Kapellskär	kl 7.30

För eventuella ändringar i midsommar och övrigt se DFDS hemsida.

Bokningsavgift: per telefon 150 kronor, bokning on line 0 kronor.

Boka med e-post pax@dfds.com, eller på www.dfdsseaways.se. Telefonbokning, tfn 0454-33680 mån-fred 8-16.30

Föreningen har ingen rabatt på resa detta år.

ROOSTA STUGBY – HELT FÖRYNGRAD!

Roosta Stugby bjuder Er verklig hemkänsla! Bland våra 32 stugor av varierande storlek kan Ni hitta den som passar just Er och är i bruk året om. Inför kommande sommar har Roosta genomgått en förnygringskur och här väntar Er fräscha, bekväma stugor med hög standard. Dessutom erbjuder Roosta mängder av möjligheter till en aktiv vistelse. Kom ensam, med familjen eller med hela släkten. Vi kan betjäna upp till 300 gäster.

Hjärtligt välkomna!

20% rabatt för medlemmar i Rickul/Nuckö Hembygdsförening!

Roosta Stugby

Elbiku, Noarootsi vald, Läänemaa
Telefon +372 472 5190
Mobil +372 525 6699
roosta@roosta.ee
www.roosta.ee/sv

ROOSTA
Holiday Village